

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ראה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת
ר' יעקב בן ר' חיים ע"ה
לערנער
נפטר ביום אדר"ח אלול - ל' מנחם-אב
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י נכדו
הרה"ת ר' ליב מרדכי זוגתו מרת אסתר שיחיו
לערנער

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ובנוגע לפועל:

יש לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום ע"ד העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות דתורה תפלה גמ"ח תשובה וגאולה, ובהדגשה מיוחדת בנוגע לר"ת החמישי, ענין הגאולה, כפי שחודרת בכל עניני העבודה, עי"ז שחודרים ונעשים ברוחה של הגאולה (כולל ובמיוחד ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק), מתוך צפי' וודאות גמורה שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴.

ובפשטות:

להכריז ולפרסם בכל מקום – בדברים היוצאים מן הלב – שהקב"ה אומר (ע"י עבדיו הנביאים) לכאור"א מ"שאל "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", ועד שהיום ממש רואים בעיני בשר ברכת הגאולה האמיתית והשלימה.

[ויש להוסיף ולהדגיש שההכרזה והפרסום דכהנ"ל צ"ל גם ע"י אלה שטוענים שעדיין לא נקלט ענין זה (בשלימות) בהבנה והשגה והכרה שלהם, דכיון שגם אצלם ישנו ענין האמונה בשלימות, יכולים (ובמילא צריכים) הם לפרסם הדברים לאחרים החל מבני ביתו (שבודאי אינם צריכים "לסבול" מזה שעדיין לא הונח הדבר בשכלו), וכל אלה שנמצאים בסביבתו, כל אחד ואחת מישראל, ובודאי שע"י ההשתדלות המתאימה יתקבלו הדברים ויפעלו פעולתם, כולל גם אצל המכריז והמפרסם, שיוקלט אצלו בפנימיות וכו'].

(משיחות ש"פ ראה, א' דר"ח אלול תנש"א)

(4) שה"ש ב, ת. שהש"ר עה"פ.

הקדוש-ברוך-הוא, ולא רק מפני שה' בחר בו. יש "אחרונים" האומרים¹¹, שזוהי מחלוקת בין הרמב"ם ל"ספר החינוך"¹²: לפי "החינוך" – אין המקום סגולתי להשראת השכינה¹³, אלא מפני שה' בחר בו, ואילו לפי הרמב"ם בחר ה' במקום מפני שהוא "מקום סגולתי" כבר קודם לכן.

יש להבין¹⁴: מן הפסוק, במקום אשר יבחר ה'... שמה תביא... "נראה, שמעלת המקום היא רק מפני בחירת הקב"ה בו – "יבחר ה'", ואילו מדברי הרמב"ם, נראה שמעלת המקום¹⁵ איננה נובעת רק מזאת, אלא מפני שאדם הראשון... ואברהם¹⁶ הקריבו בו קרבנות, ומשום כך "מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו...".

ב. מחלוקת אחרת הקשורה למחלוקת הנ"ל

ה"צמח צדק" מביא ב"אור התורה"¹⁷ את מחלוקת הראשונים על מקום המקדש לאחר שנבחר, אם הוא נעשה מקום נבחר להשראת שכינה, ללא שינויים במקום עצמו, או שהשכינה "מאיר ושורה בבחינת מקום", והוא נותן דוגמא לשני האופנים;

לפי הדעה הראשונה, דעת הרמב"ם ב"מורה

המורי" גופא. ובפרט שאז הו"ל להביא זה בהלכה א' בהמשך למ"ש, ובמקדש נעקד יצחק אבינו כו" (ובפרט להגירסא בהלכה א', במקום המזבח: נעקד כו"').

(11) מעשי למלך להל' בית הבחירה שם. (12) מצוה צה.

(13) במעשי למלך שם מוכיח ממ"ש, צונו לקבוע מקום שיהי' טהור ונקי בתכלית הנקיות לטהר שם מחשבות ב"א כו' והוא ב"ה בחר אותו המקום כו' אולי מהיותו אמצעית העולם בכיון כו"'. (14) וכמו שהקשה בכלי יקר פרשתנו יב, ד.

(15) אף שמדובר ע"ד ב' ענינים שונים: בהכתוב דבפרשתנו – ע"ד חיוב הבאת קרבן בביה"ב (ואיסור הבמות), וברמב"ם – ע"ד מקום המזבח, המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם" – ה"מכוון" במקדש גופא.

(16) להעיר ממורג ח"ג פמ"ה: שהמקום אשר ייתדו אברהם בנבואה הי' ידוע אצל משה רבינו ואצל רבים שאברהם צוה אותם שיהי' בית עבודה. וראה פרש"י וירא כב, יד.

(17) ויצא קעת, א ואילך. ביאורו"ז (להצ"צ) ויצא ע' קג ואילך. סה"מ תר"ל ע' סג ואילך. ועייג"כ סה"מ תר"פ ע' קפד ואילך. – וראה בארוכה לקו"ש חל"ז ע' 193 ואילך.

א. לפני הבחירה אין, לכאורה, יתרון במקום המזבח

כתוב בפרשתנו¹, והיה המקום אשר יבחר ה'... (ב"בית הבחירה בירושלים"²) שמה תביאו... עולותיכם וזבחיכם... מן הביטוי "אשר יבחר ה'"³ משתמע, שמעלת המקום (שבזכותה "שמה תביאו...") היא רק בחירת ה' בו, אבל לפני בחירת ה', ניתן היה לבחור מקום אחר, ולמקום זה לא היה שום יתרון על-פני מקומות אחרים.

כמאמר חז"ל⁴, "עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל" כשרה⁵ למזבחות... עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה...". כלומר, "עד שלא נבחרה ירושלים... למזבחות" לא היתה לה מעלה מיוחדת, כאשר למקום המזבח ובית המקדש, על פני מקומות אחרים בארץ ישראל, והוא הדבר לגבי מעלת "בית עולמים" על-פני שאר המקומות בירושלים.

אך הרמב"ם אומר בהלכות בית הבחירה⁶: "המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר⁷ זה מזבח לעולה לישראל". אחר כך⁸ הוא מונה מספר מעלות של מקום זה לפני שנבחר – הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח... שבנה בו נת... שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון... ומשם נברא". משמעות הדברים בפשטות היא, ש"מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם", מפני⁹ שזהו המקום שבו הקריבו אברהם ונת... את קרבנותיהם¹⁰, לפני בחירת

(1) יב, יא.
 (2) רש"י עה"פ. וראה רש"י שם ד"ה שמה תביאו וגו' לעיל יב, ו ובספרי (במקומות הנ"ל) ובמפרשי רש"י שם.
 (3) לקמן הערה 48. ואכ"מ.
 (4) ועד"ז הוא לקמן שם, יד. ית. כא. כו. ועוד.
 (5) מכילתא בתחילתה.
 (6) לא רק ש"לא נאסרה" כלשון הרמב"ם הובא לקמן בפנים.
 (7) רפ"ב.
 (8) דה"א כב, א.
 (9) שם ה"ב.
 (10) ראה הלשון בקרית ספר לרמב"ם רפ"ב.
 (11) כפשטות הלשון (ולא לבאר מקומו המכוון בהר

15.

נוסף על כללות הענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא"1, ובפרט לאחרי ש"כלו כל הקיצין"2, וסיימו כל עניני העבודה (כמדובר כמ"פ), נמצאים בשנה מיוחדת שהר"ת שלה "הי' תהי' שנת נפלאות אראנו", כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

– וכבר ראו בפועל כו"כ "נפלאות" הן בנוגע לגאולת הפרט והן בנוגע לגאולת הכלל, כולל ובמיוחד בנוגע לאחינו בני שבמדינה ההיא, שרבים מהם יצאו מן המיצר אל המרחב, הן כפשוטו, והן (ובעיקר) בנוגע להאפשרות לחיות חיים יהודיים ע"פ התורה ומצוותי', ועד שבימים האחרונים ממש (ובאופן דפעולה נמשכת גם בימים אלה) התקיים הכינוס של שלוחי חב"ד (מכו"כ מדינות) במדינה ההיא – שבה נמצאת העיירה והערים ליובאוויטש, ליאדי, ליאזנא, רוסטוב ופטרבורג, שבהם חיו ופעלו נשיאי חב"ד במשך כו"כ דורות – נתכנסו השלוחים של נשיא חב"ד בדורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בעיר הבירה של מדינה ההיא (מאסקווא), על מנת להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והפצת המעיינות (דתורת חסידות חב"ד) חוצה, שעיי"ו אתי מר דא מלכא משיחא³ –

ובשנה זו עצמה – עומדים כבר בר"ח אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר, הסך-הכל דהחשבון הוא: "עד מתי"!!!

היתכן שבסיומם של י"א חדשים דשנת "נפלאות אראנו", משיח צדקנו עדיין לא בא?!...!

* * *

(1) נוסח "אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב בחקוק ב, ג. פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד הי"ב.
 (2) לשון חז"ל – סנהדרין צו, ב.
 (3) אגרת הבעש"ט הידועה – נדפס בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחילתו. ובכ"מ.

נבוכים"18, הרי השראת השכינה במקדש היא כרעיון שכלי הנכתב באמצעות אצבעות היד, ואיננו מאיר ושוורה ביד, שאין לה שום קשר לשכל, אך בכל זאת, אפשר לכתוב רעיון שכלי רק באמצעות אצבעות היד¹⁹, ולא באמצעות אצבעות הרגל, כך שורה השכינה דוקא במקום המקדש, למרות שאין לו קשר להשראת השכינה.

לעומת זאת לפי הדעת השניה, דעת הרמב"ן²⁰, דומה השראת השכינה במקום ל,התלבשות השכל במוח", שאמנם, גם המוח הוא גשמי, אך יש לו קשר לשכל, והשכל "מתלבש" בו, "בדרך התלבשות והשראה ממש". לכאורה, כרוכות שתי המחלוקות הללו זו בזו: לפי השיטה שמקום המקדש והמזבח הוא "מקום סגולתי" יוצא, שהשראת השכינה בו דומה ל,התלבשות השכל במוח", ואילו לפי השיטה שאין הוא "מקום סגולתי" אלא "המקום אשר יבחר ה'" – המעלה שבו היא רק בחירת ה' בו, יוצא, שהשראת השכינה בו²¹ דומה לשכל העובר דרך אצבעות היד.

לפי זה יש להבין: כיצד תואמת שיטת הרמב"ם בהלכות בית הבחירה לשיטתו ב,מורה נבוכים"?

ג. שיטת הרמב"ם זהה לשיטת ה"חינוך"

אך אם נדייק היטב ניווכח שגם הרמב"ם בהלכות בית הבחירה סובר כבעל ספר החינוך, ש"מקומו מכוון ביותר" לא מפני שהקריבו עליו לפני"כן את הקרבנות, אלא מפני בחירת הקדוש ברוך הוא:

(א) כאמור לעיל, לשון הפסוקים במספר מקומות היא "אשר יבחר"^{21*} וכדומה, ובחירה

(18) ראה שם ח"א פכ"ה (צויין באוה"ת וסה"מ תר"ל שם). וראה עבה"ק שהובא שם בשם חכם א'.
 (19) ע"י שתנועות האצבעות הן בדוגמת (ועושות ע"י אמצעות הקולמוס) קוי האותיות.
 (20) ראה אוה"ת ביאורו וסה"מ תר"ל שם. ומביא (גם) מרמב"ן עה"ת ס"פ פקודי. ומשער הגמול בענין געה"ת.
 (21) ראה בארוכה הסברת החינוך שם, הצורך בבחירת מקום בו, ומתאים לכאורה עם המובא והמבואר באוה"ת ביאורו ח"א כ"ו בדעת המו"נ רס"ג עקרים כו".
 (21*) שבוה נכלל גם הבחירה במקום המזבח (שהוא

אמיתית קיימת רק כאשר לדבר הנבחר ולכל השאר יש אותן מעלות.

(ב) במאמר חז"ל שלעיל נאמר בפירושו, שמלכתחילה "כל ארץ ישראל כשרה למזבחות".

(ג) לפי זה יובן מדוע מונה הרמב"ם את כל המעלות שלעיל בהלכה נפרדת (ההלכה השניה בפרק ב'22), ובהלכה הראשונה, שבה מובאת ההלכה ש,המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משני"ן...". הוא מצטט את הפסוק "זה מזבח לעולה לישראל", שנאמר לאחר הבחירה,

שפסוק זה²³ מצוטט על ידו²⁴ בתחילת הלכות בית הבחירה²⁵: "כיון שבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות... ואין שם בית לדורי הדורות²⁶ אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל", וכן את הפסוק²⁷ מדברי הימים²⁸, ויחל

(מכוון ביותר). וראה לקמן הערה 57. ולהעיר, שבהכתובים שם (יב, ה. יא. יד. כו) נאמר הלשון "המקום אשר יבחר ה'" לענין הקרבת הקרבנות. (22) דהל' בית הבחירה.

(23) ולהעיר מפירושו המשניות להרמב"ם רפ"ג דמס' מדות, לפי שהקפידה על מדת המזבח בתורה גדולה מאד וכן על מקומו (ומביא גם תחלת הכ' ונאמר בדברי הימים כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' אלקים וזה מזבח לעולה לישראל".

(24) ראה בארוכה לקו"ש (המתורגם) חט"ו ע' 501 הערה 12, הטעם שהביא הרמב"ם כתוב זה, ולא דפרשתנו (יב, ט) שהובא בש"ס זבחים (ק"ט, א).

(25) פ"א ה"ג – והרי שם לא הזכיר הרמב"ם מעלה בירושלים והר המורי' (שלפני הבחירה), ומוכן שכוונתו דמה ש,אין שם בית כו' אלא בירושלים בלבד ובהר המורי' שבה נאמר כו" הוא רק מצד בחירת הקב"ה במקום זה, וכמו שטסיים, ואומר (תהלים קלב, יד) זאת מנוחתי עדי עד" (וראה לקו"ש שם). וראה לקמן הערה 47.

(26) ראה לקו"ש שם הערה 13.
 (27) ומה שמביא לפניו, ובמקדש נעקד יצחק כו", הוא לא בכדי לבאר מעלת המקום, כי"א להדגיש מקומו, ובכנגדו זבחים סב, א: אלא מזבח מנא ידעי כו' אפרו של יצחק ראו שמונה באותו מקום. ולהעיר דבפירוש המשניות להרמב"ם שם הביא מזבחים (שם): "ואמרו רבותינו ז"ל אמר רבי אלעזר ראה מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו ואמרו ג' נביאים עלו עמהם כו' אחד שהעיד להם על המזבח ואחד כו' על מקום המזבח" והשמיט דעת ר"י נפתח (שלאחר מאמר ר"א) שם, אפרו של יצחק ראו כו" (וכן מאמר ר"ש בר נחמני שם). וראה לקמן הערה 47.
 (28) ב ג, א.

שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המזריה אשר נראה לדויד אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוסים".

כלומר, "מקומו מכוון ביותר ואין משנין..." מפני ש, "זה מזבח לעולה לישראל" ומפני ש, "ויחל שלמה..." שנאמר לאחר בחירת הקדוש ברוך הוא. ולא מפני המעלות שהוא ימנה בהלכה מאוחרת יותר.

לפי זה יובן מדוע מצטט הרמב"ם גם את סוף הפסוק, ("ויחל שלמה...") אשר נראה לדויד אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוסים", כי, לכאורה, הוא רוצה להוכיח שהמקום הוא, "בירושלים בהר המזריה", ודי היה בציטוט תחילת הפסוק, "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המזריה", ומדוע קשור לכאן סוף הפסוק, "אשר נראה לדויד אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוסים"?

אלא, שלפי האמור לעיל אפשר להסביר: בכך רומז הרמב"ם, ש, אין משנין אותו ממקומו" – "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים" – מפני, "אשר נראה לדויד אביהו" – בחירת הקדוש ברוך הוא. לפני הבחירה אין שום מעלה מיוחדת³¹ במקום זה על-פני מקומות אחרים, והוא רק, "בגרן ארנן היבוסים".

לפי זה יובן גם מדוע קורא הרמב"ם להלכות אלו בשם, "הלכות בית הבחירה"³² למרות שלשון הפסוק שהוא מצטט מיד הוא, "ועשו לי מקדש"³³, ולפני כן הוא כותב³⁴ ש, "יש בכללן שש מצוות... א) לבנות בית המקדש"³⁵, וגם

(29) ראה עוד ביאור בההתעודות (דש"פ מטו"מ תש"מ) – לקו"ש ח"ל ע' 70 הערה 22.

(30) לא – אברהם נח ואדה"ר.

(31) ועפ"ז מובן זה שלא הביא פסוק דויד ויחל שלמה ג' ברפ"א – כי שם אין צריך לשלול הקס"ד שהוא מפני שבנה בו אברהם כו'.

(32) וכן לשונו במנין המצות בריש ספר היד מ"ע כ. ספחה"צ גם (לפנינו). אבל בתרגום העליון וקאפא, בית עבודה" – וגם שם מביא ע"ו הרא"י מ, "ועשו לי מקדש" – בהל' מלכים ומלחמותיהן בתחלתן.

(33) ומש"כ ברפ"ח מהל' מעשה הקרבנות, בית הבחירה" (ג' פעמים) – הוא מתאים לראיתו שם מהפסוקים בפרשתנו (יב, יד. כו), "במקום אשר יבחר ה'", "המקום אשר יבחר ה'".

(34) כי ג"ז הוא מהרמב"ם – ראה הקדמתו לספרו. וראה צילום נתי" הרמב"ם להתחלת ס' משפטים (בהוצאת שוליונגער נ"י. תש"ז – סוף כרך האחרון תמונה ז).

(35) ועד"ז כתב במנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם

ההלכות שמופיעות מיד אחר-כך נקראות, "הלכות כלי המקדש"... "ביאת המקדש".

זאת, מפני ששיטת הרמב"ם היא, שמעלת המקדש היא רק מפני בחירת הקדוש ברוך הוא במקום זה.

ד. הרמב"ם רומז לכך בדבריו

אפשר אף לומר, שהרמב"ם רומז לכך גם בהלכה השניה בעצמה, שבה הוא מפרט את מעלת המקום:

לאחר שהרמב"ם מסביר בהרחבה ש, ומסורת ביד הכל³⁶ שהמקום שבנה בו דוד... הוא המקום שבנה בו אברהם... נח... קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא" מוסיף ואומר: "אמרו חכמים³⁷ אדם ממקומו כפרתו נברא".

ולא מובן: מדוע מביא הרמב"ם מקור לכך ש, "משם נברא" בעוד שלגבי הפרטים האחרים שהוא מונה אין הוא מציין את מקורם בדברי חז"ל³⁸?

יש לומר, שהרמב"ם אינו מתכוון להביא דברי חז"ל אלו כמקור לכך ש, "משם נברא"³⁹, אלא הוא רומז בכך שכל שאר המעלות שארעו במקום המזבח, הנמנות בהלכה זו, אינן סותרות לענין של, "המקום אשר יבחר ה'" (בלשון עתיד) – שמעלת המקום היא רק מפני בחירת הקדוש ברוך הוא לאחר מכן, כפי שיוסבר בהמשך.

ספר שמיני אכלול בו מצות שהם בבנין המקדש". ובא"מכתי" הרמב"ם (הובא ברמב"ם ספר המדע – ירושלים תשכ"ד) בהג"ל (בהסוורת דהל' ביהב"ח) יש בכללן ו' מצות כו' לבנות בית הבחירה.

(36) דיוק לשון, "מסורת ביד הכל" (ועוד דיוקים בה"ב) – ראה שיחת ש"פ דברים תשל"ט. וראה בארוכה ביאור ב' הלכות אלו – לקו"ש ח"ל ע' 68 ואילך.

(37) ב"ר פי"ד, ת. וראה לקמן הערה 46.

(38) ברוחק גדול אולי י"ל שבנוגע לשאר הענינים לא הביא מקור כי מקדים שוהי, "מסורת ביד הכל" ודוקא בנוגע ל, "משם נברא" אין מסורת (!) ולכן צריך למקור ע"ו, "אמרו חכמים כו'". – אבל יל"ע בכלל אם, "מסורת ביד הכל" קאי על כל עניני ההלכה – גם ע"ו שבנה בו נח קין והבל ואדה"ר, או רק ע"ו ש, הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק", וכדמשמע במו"נ (הובא לעיל הערה 16).

(39) אולי י"ל, מכיון שבהלכה ב' בא להוכיח שמקום זה מובחר ומיוחד למזבח ולהקריב בו קרבן, לכן מסיים, "אמרו חכמים ממקום כפרתו נברא", דגם זה דמשם נברא הוא מפני שהוא מקום כפרתו.

כבר נתקיימו כל הסימנים של חז"ל על סוף זמן הגלות וזמן הגאולה, כולל הסימן בילקוט שמעוני¹ (שנתפרסם לאחרונה): "א"ר יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרין זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם ליטול עצה מהם כו', וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה כי גאולה ראשונה הי' לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי' אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי'. [ואח"כ ממשיך בילקוט:]: שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

כן תהי' לנו, שמלכתחילה אין מה להבהל כי כבר הובטחנו ש"אל תיראו (גם מלשון הבטחה), הגיע זמן גאולתכם",

וכן תהי' לנו, שמשח צדקנו יבוא כבר בפועל ויעמוד כבר על גג בית המקדש ויכריז וישמיע, שמשח כבר בא!

אמן כן יהי רצון.

הוספה בשורת הגאולה

א.

עם זיינען שוין מקויים געוואָרן די סימנים אין חז"ל אויף סוף זמן הגלות און זמן הגאולה, כולל דעם סימן אין ילקוט שמעוני¹ (וואס איז נתפרסם געוואָרן לאחרונה): "א"ר יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרין זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם ליטול עצה מהם כו', וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה, וישאל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה כי גאולה ראשונה הי' לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי' אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכיות אחרי'. [און דערנאָך איז ער ממשיך אין ילקוט:] שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

כן תהי' לנו, אַז מ'הָאָט מלכתחילה ניט וואָס צו זיך שרעקן וואָרום מ'הָאָט שוין די הבטחה אַז "אל תיראו (גם מלשון הבטחה), הגיע זמן גאולתכם",

וכן תהי' לנו, אז משיח צדקנו זאָל בפועל קומען שוין און שוין שטיין על גג בית המקדש און מכריז ומשמיע זיין, אַז משיח איז שוין געקומען!

אמן כן יהי רצון.

(משיחות ש"פ ראה, מבה"ח אלול תש"ן)

לקוטי

ראה

שיחות

ה. הקרבת הקרבנות שם היא מפני נבואה על בחירת ה' בו

אדם הראשון וכל האחרים שהביאו קרבנות דוקא במקום זה, בחרו בו מפני שידעו בנבואה שזהו ה"מקום אשר יבחר ה'" (בעתיד)⁴⁰. כלומר, בחירת הקדוש-ברוך-הוא במקום זה איננה תוצאה מכך שהקריבו שם קרבנות לפני-כן, והפכוהו ל"מקום סגולתי", כי אם להיפך: הקרבת הקרבנות דוקא במקום זה היתה תוצאה מכך שידעו בנבואה שהקדוש-ברוך-הוא יבחר בו⁴¹. זאת ניתן לומר רק על הקרבנות שהקריבו שם, אך אי אפשר לומר כך על "ומשם נברא", שזוהי פעולת הקדוש-ברוך-הוא⁴², וגם אם נאמר ש"ומשם נברא" נבע מידיעת ה' שבעתיד הוא יבחר במקום זה, הרי כבר היתה פעולה של בחירה, וכבר לא ייתכן אחרת.

במיוחד קשה הדבר לפי ההסבר הידוע⁴³ על "צדיק ורשע לא קאמר"⁴⁴, שלו היתה ידיעת ה' מתבטאת בדיבור, היה הדבר מכוון את האדם בהכרח להתנהג בהתאם לידיעת ה', ועל-אחת-כמה-זוכמה בענייננו, כאשר ידיעת ה' התבטאה בפעולה,

לפיכך מוסיף הרמב"ם, אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא" – "ומשם נברא" (היא לא כשאר המאורעות, הקרבנות שהקריבו במקום זה, שנבעו מכך שבעתיד יהיה זה ה"מקום אשר יבחר ה'", אלא) מפני שזהו "מקום כפרתו",

40 ובפרט בנוגע לאברהם שלא הוצרך לנבואה כי הקב"ה ציווהו (ורא כב, ב) "לך לך אל ארץ המור" ורצה הקב"ה שיהי' כתפלת אברהם, ה' יראה גו' יאמר היום גו' (שם, יד).

41 וי"ל שלכן הוסיף הרמב"ם וכופל בתחלת ההלכה, שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בטרון ארונה כו', דלכאורה הוא מיותר וכפל לשון. והל"ל, "שהמקום הזה הוא המקום שבנה בו כו'?"

– כי זה ש"הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח כו", הוא מוטבב מזה שהוא, המקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח".

42 מש"כ זה שהקריבו בו קרבנות. דגם לפי המבואר בפדר"א (פ"א): "כיון שהגיעו לאותו מקום הראוהו הקב"ה לאברהם ואמר לו זה הוא המזבח" – הרי ממשך, זה הוא המזבח שהי' אדם הראשון מקריב בו מקודם כו' קין והבל כו', ולא – "הוא המזבח שיקריבו בו בביהמ"ק". והיינו שידיעתו ית' שהוא מקום המזבח בביהמ"ק (דעתיד) לא באה בדיבור. וראה לעיל הערה 16.

43 שער התשובה לאדהאמ"צ ח"א כ, ד ואילך. תו"ח תולדות יג, ג ואילך.

44 תניא פ"א. וראה נדה טז, ב.

המקום שאדם הראשון בחר להביא בו⁴⁵ את קרבנו⁴⁶.

ו. מדוע מביא הרמב"ם את כל ענין הקרבת הקרבנות במקום זה?

ברם, עדיין לא מובן: אם גם לדעת הרמב"ם "מקומו מכוון ביותר" לא מפני שהקריבו בו קרבנות, אלא מפני בחירת הקדוש-ברוך-הוא, מדוע הוא מביא בהלכות בית הבחירה את כל הענין ש"הוא המקום שבנה בו אברהם... נח... ממקום כפרתו נברא"?

יש לומר, שבכך מסביר הרמב"ם מדוע, אין משנין אותו ממקומו לעולם.

כי אמנם זהו ה"מקום אשר יבחר ה'", אך זו אינה הוכחה⁴⁷ לשלילת אפשרות לשינויו ולהחלפתו במקום אחר⁴⁸.

45 ראה תיב"ע נח ה, כ: מדבחה דבנא אדם בעידן דאסירידי מן גנתא דעדן ואקריב עלוי קרבנא. וראה ע"ז ה, א. 46 כמו שמביא תיב"ע לפניו. ועי"פ המבואר בפנים יומתק מה שהביא לשון הבי"ד דוקא, ולא מירושלמי (ניזיר פ"ז ה"ב.

הוא בכס"מ שם), גטל הקב"ה ממקום המזבח וברא בו אדה"ר, או מפרד"א (רפי"ב. וראה שם רפ"כ), ממקום טהור וקדוש .. ממקום בית המקדש" – כי, במקום כפרתו" כוונתו (לא למוזב וביהמ"ק שלאחרי הבחירה, כ"א) למקום שהביא אדה"ר קרבנו. – אבל להעיר (שגם) בביר שם ממשך, היך מה דאת אמר מוזב אדמה תעשה ליי. ואכ"מ. 47 ועד"ז אין הכרח מהכתוב, "זה מזבח לעולה לישראל" – כי דחול"ל כשנאמר, "זה", "זאת" (החודש הזה, זאת החי' ועוד) – הוא דיוק בהדבר עצמו ולא בנוגע למקומו וענין שחוק הימנו. וגם כאן חול"ל עד"ז – שבא ללמד שכל מוזב צ"ל כמזבח זה (רובע ארכו כרחבו וכו') – ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ב הי"ז. ועוד).

ועי"פ יומתק זה שמביא בה"א הענין, ובמקדש (במקום המזבח) נעקר יצחק כו' שנאמר כו' (ולא דיו בהפסוק, זה מוזב לעולה לישראל") – להוכיח שהכוונה בזה היא קביעת מקום המזבח (ראה לקמן בפנים) כי מהלשון, "זה מוזב לעולה" אין הכרח שקאי על קביעת המקום, כנ"ל.

ועי"פ הנ"ל מובן מה שהוצרך הרמב"ם להוסיף לעיל (פ"א ה"ג) – בנוגע לזה ש"אין שם בית כו' אלא בירושלים בלבד כו" – ראי' ב' מהכתוב, "זאת מנוחתי עדי עד", ולא הסתפק בהראי', ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מוזב לעולה לישראל" – כי מהפסוק, "זה בית גו' וזה מוזב גו' אין הכרח על קביעת מקום הבית. וגם אין הכרח שמצד בחירה זו, נאסרו כל המקומות" (כדלקמן בפנים). ולכן מביא הכתוב, "זאת (דוקא) מנוחתי עדי עד". וראה בהגסמן לקמן הערה 57*.

48 וכמוכרח בנדו"ד גופא, שגם בשיחא נאמר, המקום אשר יבחר ה'" (ספרי פרשתנו יד, כה. תבוא כו, ב. ועוד. וראה בארוכה ביאור הרי"פ פערלא לטהמ"צ רס"ג מ"ע פד"פה, וש"פ. וראה הגסמן בהערה 2. לקו"ש חכ"ד ע' 79 ואילך).

כשם שמוצאים לגבי דוד המלך, שהקדוש-ברוך הוא בחר⁴⁹ בדוד ובבניו אחריו, המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם⁵⁰, ולמרות זאת ההלכה היא, כפי שפוסק הרמב"ם⁵¹, ש"הנביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל... הרי זה מלך וכל מצוות המלכות נוהגות בו" (אלא ש"תפסק המלכות מביתו"⁵²).

לפי זה יש גם לשאול על מקום בית המקדש – מניין ההוכחה לשלילת כל מקום אחר, במיוחד קשה השאלה לגבי שילה, שהיה מקום, אשר יבחר ה' ⁵³, שהמשכן עמד בו שש"ט שנה⁵⁴. ואם כך מוכרחים לומר, לכאורה, שלא דוקא „זה הוא בית ה'... זה מובח...“? וכן לגבי הר סיני⁵⁵, ששם הקים משה רבינו את המשכן בפעם הראשונה?⁵⁶

ובדומה לכך בענייננו: לצורך זה מביא הרמב"ם הוכחה לכך שבמקרה זה בחירת ה' שוללת מקומות אחרים⁵⁷, ולכן בחרו אדם הראשון וכל השאר להקים מזבחות דוקא במקום זה: לו לא היתה בחירת ה' שוללת מקומות אחרים?⁵⁸

(49 כלשון הכתוב (מ"א יא. לד. תהלים עה, ע. ועוד). וראה הערה 51.
50 רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז, ע"ש.
51 שם הל"ז. – ולהעיר שבמקילתא בתחילתה מביא (בהמשך להמאמר, עד שלא נבחרה ירושלים כו' עד שלא נבחר בית עולמים כו"כ) – „עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל כשרים למלכות מטעם דוד יצאו כל ישראל“ וי"ל שזהו בנוגע להפסק המלכות (כדלקמן בפנים). וראה הערה שלאח"ז.

52 שם ה"ט. ובהשגת הרב"ד שם, ש"לא היתה מלכות פוסקת מורעו אבל היתה שני' למלכות בית דוד כגון קיסר ופלג קיסר" (סנהדרין צה, סע"ב) – וא"כ אין זה אמיתית ענין מלכות (נשיא) – שאין עליו אלא ה' אלקיו (הוריות י, א במשנה).
53 נסמן לעיל הערה 48, ולהעיר מכלי יקר פרשתנו שם בתחלתו.

54 ונחמ"ס ק"ה, ב. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ב.
55 ראה פרש"י (ד"ה מורא) ותוס' (ד"ה הר) תענית טז, א ועוד, לדליעה אחת זה ה' מקום העקידה.
56 ראה הערה 47 בסופה.

57 והיינו, שהבחירה המיוחדת במקום ה', מכוון ביותר" מהמזבח (בחר המורי" עצמו) הוא באופן שאין משנין אותו למקום אחר (אפילו) בחר המורי" – משא"כ הבחירה במקום המקדש שוללת, כל המקומות שאינם בחר המורי" (ראה לעיל פ"א ה"ג), ולא מצינו שמקום המקדש (בחר המורי") הוא, מכוון ביותר". ולהעיר מהל' ביה"ב פ"ה ה"ז. וראה לטונו בפיה"מ הנ"ל הערה 23.
58 ולהעיר מלשון הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ד), ובנה מקדש במקומו" – ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. וראה לקו"ש ח"ל ע' 70 ואילך.

אחרים, מדוע הם די"קו להקריב קרבנותיהם רק מקום המכוון, בהר המוריה עצמו?
מכך מובן, שעל-ידי בחירת הקדוש-ברוך הוא, נשללו שאר המקומות, ואם רוצים להקריב במקום הנבחר בעתיד, ייתכן רק בחר המוריה עצמו, ש"מקומו מכוון ביותר"⁵⁷.

ז. ההבדל בין „בחירה“ ל„קדושה“

כדי להסביר את הענינים בפנימיותם, יש להקדים את המוסבר פעמים רבות⁵⁸ על שני הענינים של „בחירה“ ו„קדושה“, אשר לגבי המקדש משתמש הרמב"ם בשניהם: „הלכות בית הבחירה“, ו„הלכות כלי המקדש“, „הלכות ביאת המקדש“, ועוד. בכל אחד מענינים אלו יש יתרון על פני האחר:

כאשר אומרים על דבר מסויים שהוא „קדוש“, הרי שהקדושה חדורה בו – החפץ קדוש, אך מצד שני, כיוון שהקדושה קשורה בחפץ, שהוא מוגבל, מוגבלת אף היא, וכך גם לגבי מקום.

לעומת זאת „בחירה“ איננה מצד הנבחר, אלא מצד הבורח. ובענייננו – „המקום אשר יבחר ה'": כאשר ה' שהוא בלתי-מוגבל בחר במקום, הוא מקבל מעלה וקדושה בלתי-מוגבלות. אך מצד שני, כיוון שהקדושה היא מצד הבורח אין זה „קב שלו“, ויש צורך אחר-כך בעבודה עצמית כדי להפנים זאת.

זאת מסביר הרמב"ם בשתי ההלכות הנ"ל לגבי מקום המזבח:

בהלכה הראשונה הוא אומר, „המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם“ – נצחיות ואי-הגבלת המקום. דבר זה אינו בא מצד האדם או מצד המקום, אלא מפני בחירת הקדוש-ברוך-הוא, שמעל להגבלה⁵⁹. על כך הוא מצטט את הפסוק שלאחר הבחירה „זה,

(57) וראה בכה"ל גם לקו"ש חכ"ד שם.

58 ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 434 ואילך (ובהערות שם).

59 ובלשון הרמב"ם (הל' ביה"ב פ"ו ה"ט) – לגבי קדושת המקדש וירושלים – שהיא „מפני השכינה ושכינה אינה בסילה“. וראה לקמן הערה 62. וראה לקו"ש חט"ז שבהערה 24 (הערה 12). ושם (סעיף 1 ואילך) בארוכה, ע"ד הנצחיות שבמשכן ומקדושתו.

מזבח לעולה לישראל“.

ובהלכה השניה הוא מוסיף, שבמקום זה יש (כבר לפני בחירת ה') גם קדושה מוגבלת, מפני שאדם הראשון וכדומה הקריבו בו קרבנות ומשם נברא אדם. כלומר, במקום זה ישנן שתי המעלות⁶⁰.

לפי זה מובן, שאין סתירה בין הלכות בית הבחירה לבין „מורה נבוכים“. מהלכות בית הבחירה יוצא שמקום המקדש והמזבח הוא „מקום סגולתי להשראת השכינה“, וזה רק לגבי הקדושה המוגבלת הנובעת ממעשי בני-אדם, ואילו לגבי בחירת ה', אשר איננה מוגבלת, אומר הרמב"ם ב„מורה נבוכים“, שאין זה „כלי“, זהו רק „דרך מעביר“, אך אין הקדושה שורה ומתלבשת בו.

[לעומת זאת סובר הרמב"ן, שמצד כח ה' הכלי-יכול⁶¹, במיוחד לאחר הבחירה, נעשית גם הקדושה לבלתי-מוגבלת, והיא חודרת ומתלבשת במקום].

ח. הקדושה המוגבלת קשורה גם לבחירת ה'

על כך יש להוסיף, גם לדעת הרמב"ם, שגם לקדושה המוגבלת הקשורה במקום עצמו, יש קשר לבחירת הקדוש-ברוך-הוא.

כיון שאברהם... הקימו שם מזבחות

60 וי"ל שזהו ב' הענינים בספרי פרשתנו עה"פ (יב, ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' גו': דרוש על פי נביא יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה דרוש ומוצא* ואח"כ יאמר לך נביא. וראה לקו"ש ח"ל ע' 119 ואילך.

61 ראה אוה"ת ביאורו וסה"מ תר"ל שצויינו לעיל הערה 17.

* ובכמה כת"י (הובאו בספרי הוצאת פינקלשטיין) ומצוא. ובי"ש: ואתה מוצא.

והקריבו קרבנות, מפני יודעם בנבואה שזהו ה„מקום אשר יבחר ה'“, יוצא, שפעולתם שהביאה לקדושת המקום המוגבלת, קשורה לבחירת ה'⁶². לפי זה מובנת טוב יותר תפילת אברהם וסיכומה – „אשר יאמר היום“⁶³ (בכל יום, באופן נצחי⁶⁴) בחר ה' יראה“.

(משיחות פ"פ מטר"מ, דברים, עקב תש"מ)

62 להעיר ממשנת בלקו"ש ח"ח שם, שבחירת הקב"ה בנשיי נקבעה בפנימיותם ע"י קדושתם (מצד עבודתם בתומ"צ), ע"ש בארוכה (ובהערה 71). וראה שם גם לענין קדושת הארץ.

ואולי י"ל ע"ז בענייננו (עכ"פ לדעת הרמב"ן), שע"י זה שהקריבו אדה"ר וכו' קרבנות במקום זה, נקבעה בחירת הקב"ה (שלאח"כ) מלכתחילה בפנימיות בהמקום. ובפרט ע"י הקרבנות שלאחרי הבחירה (ולהעיר מהענין דעבודתן מקדשתן – שבעות טו, א. ושי"ג).

ואולי י"ל שגם להרמב"ם כן הוא, דמה שס"ל שההשאה במקדש היא רק דרך מעביר, הוא מצד ההשאה כמו שבאה מלמעלה: אבל ע"י עבודת האדם כו' נקבעה בהמקום עצמו [להרמב"ן] – גם מצד ה„למעלה“ אפ"ל התלבשות במקום, מצד כחו ית' הכל יכול].

ועפ"ז יומתק מה שהביא הרמב"ם ע"ז ד, אין משנין אותו ממקומו לעולם" ב' הענינים: בחירת הקב"ה וזה דבמקדש נעקד יצחק וכו', כי ע"ז נקבעה בחירת הקב"ה (הבל"ג) בהמקום עצמו, ולכן, אין משנין אותו ממקומו לעולם“.

ועד"ז לענין „קדושת המקדש וירושלים (בכלל) מפני השכינה ושכינה אינה בטלה“ (כנ"ל הערה 59) דקביעת הקדושה „מפני השכינה“ בהמקום הוא מצד זה שקדושה שלמה, כרמב"ם שם פ"ז הי"ד. וראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 221**.

63 וירא כב, יד.

64 פרש"י עה"פ. וראה לקו"ת ר"פ ראה: ארו"ל כ"מ שנאמר היום הוא נצחי – באוה"ת ראה ע' תרסו מצוין לערה"כ של הסה"ד ערך היום (מסוטה מו, ב). – שם ע' תרלה כ' אשר כ"מ בערה"כ ערך מחר כו', דכל עוה"ז נקרא היום“. ואולי י"ל הטעם דמסקנתו מערך היום דוקא – כי נצחי כולל גם עוה"ב.

* אף שאפשריות הדבר הוא מצד כחו ית' הכל יכול (כרובא לעיל בפנים סוף סעיף ז) – מ"מ, נעשה זה בפועל ע"י עבודת האדם.

** ושם הערה 46 שורה המתחלת חוקרים נדפס: כורי וצ"ל: עקרים (בהוצאה שני' (תשמ"ז) נתקן].

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח